

Aan de gemeenteraad

Domein : DenS
Team : Beleid
Contactpersoon : Hans de Vries

Ons kenmerk : D927137
Zaaknummer : Z25 216742
Bijlage(n) : -
Verzenddatum : 16 december 2025

Onderwerp : Ombuigingen kosten jeugdhulp

Geachte leden van de raad,

Onlangs heeft uw raad de begroting voor 2026 vastgesteld. Daarin is de volgende paragraaf opgenomen:

‘Gemeenten in de regio Alkmaar zien de kosten voor de maatwerkvoorzieningen in het Sociaal Domein, en de jeugdhulp in het bijzonder, jaarlijks sterk stijgen zonder dat hiervoor afdoende financiering beschikbaar is vanuit het Rijk. Landelijke ontwikkelingen zoals de Hervormingsagenda Jeugd en onderzoeken naar de stijgende kosten laten onverlet dat gemeenten financieel onder druk staan. De totale kosten van jeugdhulp in de regio Alkmaar lieten in 2024 een kostenstijging van 10% zien t.o.v. de uitgaven in 2023. In deze kostenstijging is de jaarlijkse indexatie niet meegenomen.

In regio Alkmaar verband is een bestuursopdracht in voorbereiding waarin de ambitie is vastgelegd om de totale kosten te stabiliseren op het uitgavenniveau 2023 en dit te realiseren via nog nader te concretiseren maatregelen. In deze begroting 2026 is daarom vooralsnog de realisatie 2024 als 0-lijn gehanteerd.’

Inmiddels is er een eerste uitwerking van deze regionale maatregelen. Via de begroting 2026 zijn tevens lokale maatregelen vastgesteld om de kosten voor jeugdhulp terug te dringen, te weten extra inzet van de jeugdhulpmedewerker bij de huisarts, de jeugdhulpspecialist en de toezichthouder Wmo/jeugdhulp. In het kader van de P&C cyclus bent u tijdens de RIA op 6 oktober jl. geïnformeerd over de ontwikkelingen in het sociaal domein waaronder over de kosten en cliëntenaantallen in de jeugdzorg.

Het college hecht er aan u via deze raadsinformatiebrief een zo compleet mogelijk overzicht te geven van de genomen en nog uit te werken maatregelen om de kosten van de jeugdhulp in de komende jaren te stabiliseren.

Toelichting

De uitgaven aan Jeugdhulp zijn t/m 2024 hard gestegen en leiden tot druk op de gemeentelijke bergroting. Deels zijn de uitgaven verklaarbaar door autonome ontwikkelingen zoals prijsindexatie. Voor een ander deel zijn kosten van hulp gestegen ondanks een relatief gelijkblijvend aandeel jeugdigen in hulp. Dat de gemiddelde kosten per cliënt zijn gestegen is deels verklaarbaar doordat we de lichtere ondersteuningsvragen preventief afhandelen. De problemen van gezinnen en jeugdigen die wel hulp ontvangen zijn complexer en vragen duurdere of intensievere vormen van zorg.

Voor de gemeente Heiloo is het streven dat de kosten voor jeugdhulp binnen 3-4 jaar worden gestabiliseerd op het niveau van de kosten van geleverde jeugdhulp 2023 a 4,9 miljoen. Dit bedrag is nog afhankelijk van de analyse naar autonome ontwikkelingen, waar geen invloed op uit te oefenen is. Bijvoorbeeld hoge kosten van cliënten met zeer complexe problematiek, zoals de 10 duurste cliënten.

Het daarom zaak de oorzaken te bepalen die wel beïnvloedbaar zijn en daarop maatregelen te nemen of uit te werken die leiden tot lagere kosten of een ombuiging van de kostenstijging. Hoofddoel blijft dat de gezinnen en jeugdigen die hulp nodig hebben passend en effectief ondersteund worden. Op lokaal en regionaal niveau worden hiervoor maatregelen ingezet of nog uitgewerkt.

De maatregelen zijn te onderscheiden in vijf categorieën:

1. Lokale maatregelen die opgenomen zijn in de begroting 2026;
2. Nog nader uit te werken lokale maatregelen die regionale afstemming vragen;
3. Maatregelen te nemen binnen de huidige contracten van jeugdhulp;
4. Maatregelen buiten de huidige contracten van jeugdhulp;
5. Maatregelen die in samenspraak met aanbieders van jeugdhulp verder worden uitgewerkt.

Hieronder worden deze maatregelen nader toegelicht.

1. Lokale maatregelen die opgenomen zijn in de begroting 2026

Bij de vaststelling van de begroting 2026 heeft de gemeente reeds enkele lokale maatregelen genomen om de kosten voor jeugdhulp terug te dringen, te weten extra inzet van de jeugdhulpmedewerker bij de huisarts, de jeugdhulpspecialist en de toezichthouder.

Jeugdhulpmedewerker bij huisarts

De jeugdhulpmedewerker bij de huisarts biedt in kortdurende hulp en ondersteuning in de vertrouwde omgeving en indien nodig gerichtere doorverwijzing naar de specialistische jeugdhulp. Extra inzet van jeugdhulpmedewerkers bij huisartsen (3 fte BUCH breed) zorgt voor een besparing op de jeugdzorgkosten waarmee de stijging van de kosten voor jeugdhulp afvlakt.

Jeugdhulp specialist

Op dit moment zijn twee jeugdhulpspecialisten werkzaam binnen de BUCH-werkorganisatie om onder andere vooraf kritisch mee te kijken naar de in te zetten zorg bij cliënten met een complexe/intensieve zorgvraag. Deze formatie wordt uitgebreid met 1 fte BUCH breed. Dit levert een besparing op doordat onnodige stapeling van zorg wordt voorkomen.

Inzet extra toezichthouder

De inzet van een extra Toezichthouder Wmo/Jeugd (0,89 fte BUCH-breed) kan zorgen voor een besparing op de uitgaven jeugd en Wmo. Landelijk en lokaal zijn er signalen van onrechtmatige, ongepaste en/of niet doelmatige inzet van Jeugdhulp en Wmo door zorgaanbieders. Met een intensivering kunnen meer controles gedaan worden en daardoor ontstaat een betere beheersing van kosten.

2. Regionale afstemming en samenwerking over maatregelen die lokale verantwoordelijkheid zijn

Binnen het Integraal Beleidskader Sociaal Domein 2023-2027 zijn twee hoofdlijnen bepaald: 1. het versterken van de sociale basis en preventie en 2. Het bieden van de juiste hulp en passende ondersteuning. Binnen dat kader zijn de volgende maatregelen in voorbereiding:

- Instellen van budgetindicaties voor grote aanbieders.
Op basis van historische ontwikkelingen en in gesprek met aanbieder schatten wij in welke kosten in het komende jaar worden gemaakt. Als in het lopende jaar deze dreigt te worden overschrijden gaan we in gesprek met de aanbieder en analyseren we de oorzaak en sturen op maatregelen om het risico van overschrijding te verminderen.
- Het aanpassen van de reikwijdte van de Jeugdwet.
In de Jeugdwet is de jeugdhulpplicht van het college ruim omschreven. Via de verordening en nadere beleidsregels is deze jeugdhulpplicht nader af te bakenen. Er is een projectvoorstel opgesteld om dit in regionaal verband af te stemmen. Een heldere afbakening leidt naar verwachting tot een meer preventieve benadering en meer eenduidigheid in de communicatie met de inwoners en de zorgaanbieders over de ondersteuning die men van de gemeente kan verwachten.
- Verminderen van administratieve lasten
Het verlagen van administratieve lasten in het primaire proces van de Toegang (Jeugd) van gemeenten en jeugdhulpaanbieders en gericht op declaratie en verantwoording van jeugdhulp zal tot kostenbesparingen leiden, zowel aan de kant van de gemeenten als bij de zorgaanbieders.

3. Maatregelen binnen de huidige contracten van jeugdhulp

De huidige contracten met de jeugdhulpaanbieders lopen nog tot en met 2029. De wethouders van de Regio Alkmaar hebben in het portefeuillehouders overleg Jeugd in de Regio Alkmaar in december 2024 de opdracht gegeven om sturingsmaatregelen uit te werken welke op korte en middellange termijn binnen de huidige contracten kunnen worden uitgevoerd. Het betreft de volgende maatregelen:

- Als er een hulpvraag is waarvoor geen zorgaanbieder is gecontracteerd wordt hiervoor aparte overeenkomst ('betaalovereenkomst') gesloten met een nieuwe aanbieder. Als bijvoorbeeld een gezin van buiten onze regio in de gemeente komt wonen kunnen we hiermee continuïteit van zorgverlener bieden. Streven is deze hulpvragen zoveel mogelijk binnen de bestaande contracten onder te brengen.
- Aanscherping van de samenwerkings- en afstemmingsafspraken met de Gecertificeerde Instellingen over de inzet van jeugdhulp: dit leidt tot minder stapeling van zorg en meer sturing op de inzet van de meest passende ondersteuning.

- Versterken van data gestuurd contractmanagement: op basis van KPI's: gaan we nog meer gestructureerd met de zorgaanbieders in gesprek over de geleverde zorg cq. de juiste zorg die geboden wordt aan de inwoners. Dit gaat niet alleen over kosten maar ook over de kwaliteit.
- Het nader specificeren en verduidelijken van de contracteisen voor de inzet van Specialistische GGZ, zodat alleen als aan deze eisen wordt voldaan hierop door zorgaanbieders gedeclareerd kan worden.
- Intensiveren van materiële controles bij jeugdhulpaanbieders zodat meer zekerheid bestaat over de rechtmatigheid van de declaraties.
- Met zorgaanbieders gaan we in gesprek of er voor bepaalde zorgproducten een (kwaliteits)norm is te bepalen omtrent de duur van het behandeltraject of het maximaal aantal in te zetten uren.
- Leveringszekerheid: de accountantsverklaring bij de jaarrekening bevat de opmerking dat onvoldoende vastgesteld kan worden of de zorg daadwerkelijk is geleverd. Er wordt onderzocht wat gemeenten al doen om de leveringszekerheid vast te stellen, welke aanvullende mogelijkheden er zijn en wat de accountants van de gemeenten nodig hebben om zekerheid te krijgen.

Deze maatregelen leiden tot meer sturing en grip en zullen effect hebben op het totaal aan omvang van de jeugdhulpkosten.

Het regionaal programma Onderwijs (en Aansluiting jeugdhulp) participeert ook in het onderzoeken en uitvoeren van maatregelen. Eind 2025/begin 2026 zal het afwegingskader onderwijs-jeugdhulp verduidelijken voor welke ondersteuning(skosten) de onderwijsbesturen verantwoordelijk zijn en welke onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid vanuit de Jeugdwet vallen.

4. Maatregelen buiten de huidige contracten van jeugdhulp

Een regionale kerngroep bestaande uit beleidsadviseurs van de gemeente en contractmanagers van NORA (met ingang van 1 januari 2026: de Gemeenschappelijke Inkoop- en contractorganisatie Sociaal Domein (GISD)) doet tevens verder onderzoek naar maatregelen buiten de contracten van jeugdhulp. Als eerste wordt gekeken naar de mogelijkheid om financiële compensatie en incentives te introduceren.

Het doel van financiële compensaties en incentives is om aanbieders te bewegen en te motiveren om een specifieke (kostenbesparende) actie te ondernemen, zoals minder zware zorg inzetten, groepsbegeleiding in plaats van individuele begeleiding geven of eerder stoppen met een zorgtraject. We onderzoeken welke financiële compensaties en incentives we kunnen inzetten om de aanbieders te bewegen. We kijken daarbij naar compensaties, positieve incentives (beloning) en negatieve incentives (boetes en kortingen) en brengen kansen en risico's in beeld.

5. Maatregelen die in samenspraak met aanbieders van jeugdhulp verder worden uitgewerkt

In het bestuurlijk overleg met enkele grote jeugdhulpaanbieders hebben deze de volgende voorstellen ingebracht om verder uit te werken:

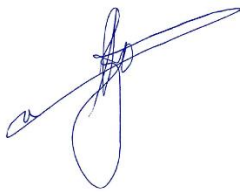
- Verkorten van de behandelduur o.a. door in samenspraak met de gemeentelijke toegang de zorg eerder af te schalen;

- Regie op duurste cliënten: gezamenlijk met de gemeente bezien of onderdelen van de zorg en ondersteuning verminderd kunnen worden;
- Behandeling in groepsverband: door bundeling van individuele hulptrajecten van meerdere zorgaanbieders in een groepsbehandeling zijn mogelijk schaalvoordelen te behalen.

Vervolg

Over de nadere uitwerking van de maatregelen en de financiële effecten daarvan zal de raad geïnformeerd worden via de reguliere P&C-producties.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Heiloo



A. Babaoğlu
gemeentesecretaris



M. ten Bruggencate
burgemeester